

451581

= 6. NOE. 192

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL IX No. 38
16 SEPTEMBRIE 1928

În acest număr: Protecția minorităților de I. Agârbiceanu; Copilului meu, poezie de Emil Isac; Principiile organizării de partid de Iosif Iacob; Probleme bănațene: Valea Almăjului de P. Nemoianu; Amintiri aplicate la politică de D. Iov; Modificări în legea administrativă de D. I. Cucu; O grevă minieră pe Jiu la 1916 de dr. N. Brânzeu; Minoritățile și Societatea Națiunilor de Alexandru Hodoș; Gazeta rimată: Patologie politică de Iancu Purgativ; Insemnări: Averele statului, O lovitură contestată, „Morbus austriacus”, Costa-Foru și Tolstoi, Tragedie și music-hall, Nedumerire, etc.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STR. N. IORGA No. 2

UN EXEMPLAR 10 lei

623

Țara Noastră

Protecția minorităților

A pafra sesiune a congresului minorităților etnice, ținut la Geneva, a luat sfârșit printr'o serie de rezoluții, între cari, cea dintâi arată, în termeni puțin deghizați, nemulțumirea congresului de felul cum Societatea Națiunilor apără interesele minorităților etnice din diferite țări. Rezoluția spune textual:

„Făcând bilanțul activității Societății Națiunilor în cei opt ani de activitate, congresul constată nu numai insuficiența procedurii față de doleanțele minorităților, dar și o insuficientă îndeplinire a obligațiilor ce și-a asumat“.

Așa se exprimă „supra-Parlamentul“ celor „40 de milioane de minoritari“ din diferite state naționale față de instituția care, ea mai întâi, a ridicat chestiunea minorităților etnice, — din țările cari nu se înșiră între marile puteri, bine înțeles, — la rangul de problemă internațională.

Dacă marile puteri, cari au dictat tratatele de pace, nu ar fi inserat în textele acestora statutul minorităților etnice și religioase obligator pentru „puterile cu interese limitate“, minoritățile etnice ar fi fost scutite de decepții inutile, de lucrările lipsite de efecte ale „supra-Parlamentelor“, și ar fi ajuns mai ușor și mai în grabă la o înțelegere și la o confirmare a intereselor lor naționale și religioase cu ale statelor naționale, în cadrele cărora trăesc de zece ani.

Dar principiile înaintat-umanitariste, cari au prezidat la încheierea tratatelor de pace și la înființarea Societății Națiunilor, cereau ca, după sancționarea prin noile granițe ale statelor a principiului de naționalitate și auto, determinare, să nu rămână fără protecție externă nici

frânturile de popoare, cari nu puteau intra geografic în cadrele statelor naționale.

Amestecul populației de diferite naționalități din marile monarhii poliglotte prăbușite, a făcut imposibilă o astfel de creiere de state naționale, cari să cuprindă pe toți fiii unui popor.

Cum evoluția actuală a vieții popoarelor nu mai poate îngădui contopirea, prin mijloace silnice, a unui neam în altul, spiritul încântat umanitar — subț care s'au putut ascunde și anume interese, — a corijat imposibilitatea geografică prin protecția internațională a minorităților etnice și religioase.

Era, desigur, o știrbire a suveranității statelor mici, și poate un mijloc de presiune asupra lor din partea marilor puteri, decâteori interesele economice ale acestora aveau să-și spună cuvântul în statele mici.

Mai este posibil și un alt motiv în creierea acestei protecții internaționale pentru minoritățile etnice: pilda trecutului de opresiune a naționalităților în regimurile trecute, și tendințele tot mai categorice din ultimul veac, de a le desnaționaliza prin mijloace de constrângere. Se mai poate adăuga și intenția de a liniști pe aceste minorități, dându-le un razim extern, în serviciul consolidării păcii ale cărei temelii se puneau atunci.

Intr'adevăr, cunoscându-se raporturile, mai mult decât încordate, dintre națiunile dominante de odinioară și cele care din minoritate, ajunseră alcătuitoare de stat între noile granițe naționale, putea exista o temere, că medalia va fi inversată, că vor putea urma chiar răzbu-nări din partea celor oprimați altădată. Temerea putea exista nu numai în străinătate, ci și în sânul minorităților din statele naționale.

Așa că protecția lor de către un for internațional cum e Societatea Națiunilor, a putut părea ca o soluție în spiritul timpului, și una de liniștire pentru minoritățile etnice rămase în afară de cadrele statului lor național.

* * *

Timpul a dovedit, însă, că această soluție nu a fost dintre cele mai fericite. Protecția internațională a minorităților n'a fost nici odată privită cu simpație de către statele mici în care trăesc minorități, fie și numai din cauza știrbirii dreptului de suveranitate deplină a statului. Dar soluția, pentru noi, nu a fost lăudată și din alte motive: noi ne cunoșteam minoritățile, cu întreaga lor mentalitate, așa cum factorii cari au dat pacea și Societatea Națiunilor, nu le puteau cunoaște. Și noi, și cehii, și polonii, și sârbii, prevedeam că protecția internațională a minorităților o să îngreuneze și să prelungească procesul de adaptare a lor la noua situație, la noile condiții de viață.

O populație, care a făcut parte, până la pace, nu numai din națiuni alcătuitoare de „state naționale“, ci din națiuni privilegiate în vederea desnaționalizării altora, nu puteau să vadă așa de ușor noua

realitate, — protejată de un for internațional — cum ar fi văzut o dată rămânea fără ea.

Ceea ce caracterizează de zece ani diferitele minorități etnice, cel puțin din statele successorale, — este tendința, zbulciumul lor, nu de a nu se lăsa desnaționalizate, ci de a-și putea păstra cel puțin în parte, vechile privilegii, — neputința de a pătrunde necesitatea etică a repunerii nouilor națiuni alcătuitoare de stat, în drepturile lor istorice.

Nici o reparație a trecutului, pentru noi! Iată axa în jurul căreia se învârt zbulciumul minorităților etnice, protejate internațional, de zece ani. Iată motivul atâtor anchete, făcute din 1919, până azi pe teritoriul nostru național de străinii protejatori ai minorităților etnice și religioase. Iată izvorul, plângerilor și memoriilor îndreptate an de an la Societatea Națiunilor.

Într-adevăr, de zece ani, statul român de-o pildă nu persecută pe nici o cale minoritățile etnice. Românismul conștient de forțele lui a oferit singur, chiar în actele de unire, cea mai largă protecție a minorităților etnice, pe teren bisericesc, școlar, cultural și economic.

Nu există, de zece ani, un singur act public prin care statul român să fi tăiat în drepturile minorităților, așa cum le înțeleg pe acestea, chiar tratatele de pace și protecția internațională.

Ceeace face statul român de zece ani este să ajute la o reparație a trecutului pentru poporul românesc, ținut veacuri de-a rândul departe de orice protecție dreaptă a statului străin.

Este firesc, ca generația actuală a minoritarilor, crescută în privilegii și protecția statului lor, să vadă și aici o nedreptate față de ea. Protecția internațională i-a luat dela început puțința de-a vedea adevărul și realitatea. Pentru ea, a trăi mai departe în România a însemnat, un deceniu, a nu se desbrăca întru nimic de vechile privilegii.

Pentru că socotim toți cei cari cunoaștem ce se întâmplă în România de zece ani, că nu poate exista un singur minoritar care să se poată plânge îndreptățit, în țară sau în străinătate, că la noi îi este atacată ființa lui națională, biserica, școala, cultura.

De relele de care suferă ei pe toate terenele vieții publice, — rele legate de consolidare și de politicianism — nu suntem cruțați nici noi românii. Un regim special de legalitate, parlamentarism, etc. nu putem crea, desigur, pentru ei. De vor ori ba, vor suferi cu noi împreună, până vom trece peste greutatea începutului. Protecția legilor o vor avea deplină și ei, când vom avea-o și noi.

Adevărul rămâne unul singur: Dela unire până azi nu s'a realizat nimic din temerea de-acasă sau de peste graniță; națiunile din statele successorale, noi românii în primul rând, nu ne-am pus pe răzbunare, n'am încercat și nu încercăm desnaționalizarea nimănui.

Și dacă protecția internațională nu le-ar fi sugerat minorităților că pot trăi în nouile state păstrându-și vechile privilegii, azi plângerile lor la Societatea Națiunilor sau în „supra-Parlamentele“ din Geneva, ar fi binișor reduse.

Și n'ar fi ajuns nici ele la decepția ce se strecoară din ultima rezoluție adusă de congresul lor: că Societatea Națiunilor nu le apără în deajuns!

Nici nu s'ar frământa și azi că popoare... mai puțin „civilizate“, mai puțin culte, sunt stăpâne în țările noi.

Numai cu protecția de-acasă, minoritățile ar fi văzut mai ușor și mai repede realitatea, și s'ar fi adaptat mai ușor împrejurărilor, fără să-și primejduiască cu nimic interesele lor specific naționale.

E limpede pentru toată lumea.

Nu prin protecție internațională, ci prin înțelegere și bună înțelegerea de-acasă se va liniști și asigura viața minorităților etnice.

Forurile internaționale sunt încă mijloace paleative în toate marile probleme ale omenirii.

I. AGĂRBICEANU

BCU Cluj / Centrul Universității Library Cluj

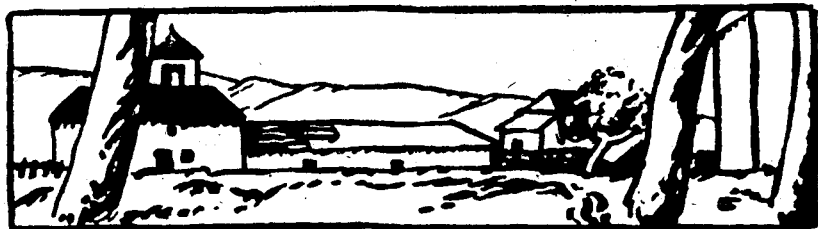
Copilului meu

Floarea albă: ești tu, când încă
Nu erai.

Voința mea: este stâncă.
Tăcerea: vorbește în grai.
În arbori: vremea crește,
Și piatra trăește...

Munții? Sunt durerea mea.
Râul? Este plânsul meu.
Credința noastră: Este stea.
Și tot și toate: Dumnezeu.

EMIL ISAC

Principiile organizării de partid

Într'un stat constituțional, cum este și țara noastră, modul participării fiecărui cetățean la conducerea treburilor publice constă mai ales în exercitarea drepturilor politice prin intermediul partidelor politice.

Toți acei cetățeni, cari au aceeaș convingere curată asupra scopurilor publice, ce trebuiesc îndeplinite într'o anumită epocă, și asupra mijloacelor, cu cari trebuiesc realizate, constituiesc un partid politic. Prin partidul politic ies la iveală curentele de grândire și simțire asupra scopurilor publice, asupra problemelor de stat, cari frământă societatea într'o perioadă de timp și cari trebuiesc atinse și rezolvate.

Un cetățean, orice personalitate politică ori intelectuală ar reprezenta, fie gândirile lui cât de salvatoare ori sentimentele lui cât de patriotice, *singur* nu va putea da acea direcție politică conducerii treburilor politice, care să chezăsuiască progresul colectiv. Va trebui să-și organizeze coreligionarii politici într'o grupare puternică, având aceeaș convingere intimă, fiind însuflețiți de aceleași gândiri și sentimente generoase, îndreptate toate spre realizarea *intereselor generale*. Nu este în istoria modernă politică a popoarelor civilizate o acțiune politică, la care să nu fi fost angajate mase puternice ale alegătorilor sub conducerea unor individualități, cari reprezentau curentul de gândire politică, care frământă o parte sau integralitatea societății naționale.

Organizarea partidelor politice, cari alcătuesc în statul modern plămâni, prin care respiră organismul de stat, trebuie să se îndeplinească pe baza principiilor consfințite de istoria politică parlamentară a popoarelor civilizate. Cercetarea și aprecierea acestor principii, având în vedere împrejurările noastre de acasă, este tocmai în zilele noastre de cea mai mare actualitate.

Va trebui să subliniem în primul rând, că un partid politic nu există și nu poate exista pentru amenajarea *intereselor particulare*

ale membrilor săi. Aceasta chiar prin definiție. Pentru-că un partid politic servește ca un *instrument de guvernare*, prin care cetățenii membri își exercită drepturile lor politice. Dar dreptul politic îl are cetățeanul, nu pentru realizarea intereselor sale individuale, ci pentru îndeplinirea intereselor publice, intereselor colectivității naționale.

Un partid politic, prin definiție, nu se poate confunda nici măcar cu o grupare, categorie sau clasă socială, pentru că interesele unei clase sociale față de interesele tuturor claselor sociale și ale colectivității naționale sunt interesele *particulare*.

* * *

Partidul politic este și trebuie să fie totdeauna o emanațiune a sufletului colectiv al națiunii, cuprinzând în raza sa de acțiune *toate interesele de existență*, și propășire ale poporului organizat în stat. Este adevărat, că nici un partid politic nu poate avea pretenția de a se socoti ca reprezentantul întregii națiuni, dar rațiunea de a fi a unui partid politic este totdeauna realizarea intereselor colectivității naționale.

Ce se întâmplă în țara, în care partidele politice nu sunt organizate în vederea îndeplinirii scopurilor publice? Ca exemplu putem lua, fără puțință de a greși, chiar țara noastră. Care este cauza principală a stării degradate de imoralitate în care se sbate viața noastră publică? Răspunsul peremptoriu ni-l dau concluziunile, care se degajează din afacerea terenurilor petrolifere cu o putere formidabilă de a lumina întunericul prăpastiei, din care trebuie să scăpăm țara cu un ceas mai înainte. Un partid așazis politic sprijinit pe forțe oculte de ani de vreme își bate joc de interesele colective, cași cum țara ar exista numai pentru el și pentru membrii lui!

Este ușor de înțeles, că nu fiecare cetățean va fi în aceeași măsură lămurit asupra scopurilor și intereselor publice. Organizarea de partid va avea ca al doilea principiu diriguitor instruirea și *educația politică* a cetățenilor prin oameni pregătiți. Fiecare partid trebuie să aibă o pleiadă de bărbați politici înzestrați cu cunoștințele necesare asupra problemelor de stat, cari la rândul lor vor răspândi aceste cunoștințe trebuincioase lămurind scopurile publice și arătând asupra mijloacelor, prin care se pot înlăptui. Aceasta este una dintre cele mai grele probleme ale organizării de partid.

Cu cât un partid politic dispune în mai mare măsură de oameni pregătiți pentru conducerea politică și administrativă a țării, cu atât situația partidului va deveni din ce în ce mai tare, chiar privilegiată, pentrucă guvernarea țării încredințată acestui partid, va aduce roadele convenite, în afară de cazul, când forțe oculte, disprețuind binele general, se pun deacurmezișul străduințelor generoase ale acestui partid. Acest caz întâmplat la noi nu este permis să se mai repete.

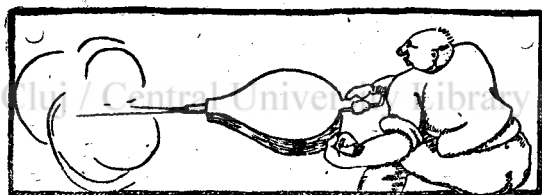
Oamenii politici pregătiți vor ști să-și întărească partidul recru-

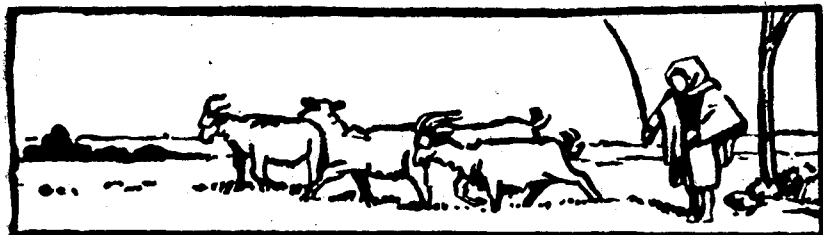
tând masele electorale, cari reprezintă curentele populare, canalizate în alvia scopurilor publice, luminate de către conducătorii înzestrați cu cunoștințele trebuincioase.

* * *

Este foarte natural, că raportul între șeful partidului și colaboratorii lui să fie întemeiat pe *necesitatea etică* a îndeplinirii scopurilor publice, cari constituie într-o epocă dată *programul de guvernare* al partidului. De aci rezultă, că în funcțiunile de conducere atât ale partidului, cât și ale țării — ajungând partidul la putere — nu pot fi folosiți, având în vedere interesele colective, și în cadrele acestora interesele de partid, decât acei oameni conducători ai partidului, cari au dat dovadă, că dispun de aportul intelectual și politic necesar. Procedul contrar acestui principiu are urmări nefaste, atât pentru țară cât și pentru partid.

IOSIF IACOB

Probleme bănățene: Valea Almăjului

VIII.

Starea morală

Subt raport moral, într'o privință Almăjul stă ceva mai bine decât valea Cărașului cu care se hotărniceste. Sistemul de un copil, care în plasa vecină este atotputernic, în Almăj nu s'a ivit decât în vreo câteva comune: Ravensca, Moceris și Bozovici. Celelalte, până acum sunt ferite de această pacoste.

Deasemeni, în Almăj nu se cunoaște nici căsătoria prematură. Tinerii se căsătoresc între 18—25, iar fetele dela 15 ani, respectând formele legale. Totuși, datele preturii Bozovici înregistrează în anul 1928 un număr de 371 concubinaje.

Sectele, care în dieceza Caransebeșului au găsit și vor mai găsi un teren cât se poate de prielnic, în valea Almăjului nu s'au prea răspândit. Până în momentul de față nu există decât 257 sectanți, în cea mai mare parte bapțiști.

Intr'o privință însă, valea Almăjului conduce: în consumarea de alcool. Deși — după cum am văzut — ocupațiunea principală este creșterea vitelor, mai ales oieritul, românii de aici nu mai cultivă virtuțile împreunate cu această indeletnicire străveche. Ei nu mai cântă ca aiurea:

*„Imi sui oile la munte,
Și nu beau țuică din bute,
Numai zăr și jinticioară
Și apă de rin izvoară.“*

În Almăj se cântă altfel, dureros și întristător:

*„Bie, bie, bie, guriță bie!
Până când i aveà cie!“*

După datele preturii Bozovici, în valea Almăjului (fără comunele Lăpușnic și Moceris) se consumă anual: 159,500 litri de rachiu, 31,750 litri vin și 26,400 litri bere. Presupunând, că această enormă cantitate de rachiu se consumă din producția proprie, în cifre calculată, pierderea anuală la această singură rubrică este de 3,190,000 lei, socotit cu 20 lei kg. Dacă această cantitate s'ar cumpăra dela crâșmă, atunci suma s'ar dubla, deoarece în comerț rachiul se vinde cu 40 lei litrul. La aceasta se mai adaugă prețul vinului și berei consumate, care se cumpără exclusiv din comerț, dând frumoasa sumă de 2,184,000 lei. Suma ce se pierde sau se cheltuiește pentru băuturi spirtoase, întrece cu aproape de două ori bugetul ordinar din 1926 al tuturor comunelor din plasă și este egală cu suma totală a impozitelor de orice natură incasate de perceptoratul Bozovici în acelaș an.

Firește, datele acestea sunt numai aproximative; date exacte în această direcție nu ne poate procura nici cea mai ideală administrație din lume. Cunoscând personal felul de trai al poporului de aci, bănuim că cifrele reale sunt cu mult mai mari, căci almăjenii niciodată nu mănâncă fără rachiu. Primejdia este cu atât mai mare, cu cât copiii beau în rând cu oamenii maturi. Astfel, este greu să te pronunți care pagubă este mai mare: cea materială sau cea morală. Cert este, că amândouă sunt extrem de îngrijitoare.

IX.

BCU Cluj / Central University Library Cluj Cauzele depopulării

Cauzele stagnării, respectiv depopulării Almăjului sunt numeroase și variate.

Întâi de toate, populațiunea de aci niciodată n'a fost prea prolifică. Comuna Pătaș, de pildă, dela 1810—1910, adică în o sută de ani n'a crescut decât cu 20%.¹

O altă cauză evidentă o constituie numărul mare al celor morți în război și care se ridică la 703 persoane. Având în vedere, că aceștia erau bărbați între 20—40 ani, e firesc ca pe urma lor să se resimtă un imens gol.

Dar cauzele cele mai puternice sunt cele de ordin economic și sanitar. Pe cele dintâi le cunoaștem, și, în parte și pe cele de al doilea. În categoria aceasta din urmă mai intră ravagiile alcoolismului, tuberculoza și bolile venerice. Date pozitive în această direcție nu avem, căci până acum nu s'au făcut cercetări sistematice de către organele în drept. Ele se pot deduce, însă, din unele indicii, pe cari ni le semnaleză organele administrative, precum și intelectualii localnici. Se afirmă anume, că este foarte mare numărul copiilor născuți morți, ceea ce ar denota prezența crudei boli a sifilisului.

¹ Vasile Popoviciu : Monografia comunei Pătaș, Caransebeș, 1914.

Însfârșit, într'o măsură mai mică, contribuie la depopulare și diferențierea culturală. Parte prin sacrificiile proprii, parte prin concursul Comunității de avere, zeci și sute de fineri pornesc an de an la școala din oraș, de unde nu se mai întorc la locul de origine decât foarte puțini.

X.

Concluziuni

Pentru remedierea stărilor din această regiune s'au propus fel de fel de planuri; unele din ele s'au realizat chiar, dar fără să aducă vreo îmbunătățire apreciabilă. Factorii politici și culturali, permanenți și întâmplători, au crezut că va fi de ajuns să se facă o nouă organizare administrativă, un gimnaziu, sau o școală profesională, și aspectul social economic al acestui ținut se va schimba ca prin farmec. Toate aceste idei de suprafață și de cabinet s'au realizat, dar situația continuă a fi din ce în ce mai îngrijitoare. Noi înclinăm să credem, că terminarea șoselei principale Iablanița—Petnic—Lăpușnicel, ar fi avut un rezultat incomparabil mai bun decât toate școlile secundare sau profesionale create la Bozovici.

Factorii amintiți nu par a-și da seama nici acum de realitate și continuă să se zbată în eforturi iluzorii, cari, de altfel, sunt la modă în întreg cuprinsul țării. Să nu ne mire, deci, dacă scurgându-se alți zece ani, ne vom pomeni cu uimire, că din rău mergem tot înspre mai rău.

După modesta noastră părere, situația poporului din Almăj nu se poate remedia decât pe următoarele căi:

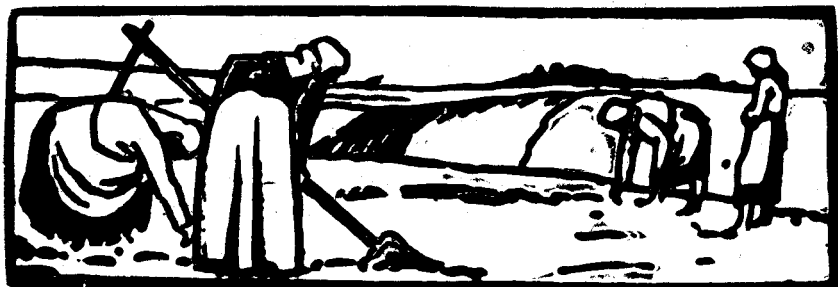
1. Să se construiască, cât mai urgent posibil, o cale ferată între Iablanița (Mehadia) și Sasca-montană, care să permită exploatarea imenselor bogății ale solului și subsolului almăjan și care să faciliteze aprovizionarea Almăjului atât din bogata vale a Carașului cât și din Oltenia;

2. Pornirea unei ample acțiuni sociale și de stat, care să tindă la ridicarea nivelului cultural al femeii în două direcțiuni: în ce privește gospodăria interioară (casnică) rurală, cât și aceea a îngrijirii copiilor;

3. Combaterea alcoolismului.

Oricine s'ar încumeta să pornească o asemenea acțiune, va găsi aliași foarte prețioși chiar în rândurile țăranilor almăjeni, harnici, ambițioși, pricepuți și foarte deprinși cu ordinea, de pe urma unei discipline militare de mai multe ori seculară. Până acum toate inițiativa s'au mărginit la câmpul politic, la acțiuni electorale, sămănând vrajba, neîncrederea și descurajarea. Să sperăm, însă, că viitorul ne rezervă alte surprize, mai plăcute, mai pozitive, mai creștinești, — și mai românești.

P. NEMOIANU

Amintiri aplicate la politică

Răsfoesc, în tristeți cotidiene, tomul amintirilor, și de pe fie care filă se desprind fapte și oameni în contururi tot mai clare cu cât trec anii. Inmuguresc atâtea întâmplări din viața mea, cu claritatea lucrurilor petrecute eri, că nu mă pot hotări cu care să stau mai în-tâi la sfat. Din vălmășagul atâtor amintiri una stăruie mai mult și acesteia îi găsesc aplicare la politica celor din urmă zece ani.

Cunosc dedesubturile atâtor tratative de fuziune sau colaborare a partidelor astăzi în opoziție. Înțelegeri mult discutate între oamenii pe cari se sprijinesc interesele țării se risipeau, pentru că d. Iuliu Maniu, în urmă, să răsgândia. Tratative îndelungate, întărite printr'un proces-verbal, să destrămau, pentru că șeful partidului național-țărănesc, la ora când trebuia să semneze, pleca la Cluj sau la Blaj.

Consfătuiri de nopți întregi se măcinau în înflorirea zorilor. Ne-hotărârea d-lui Iuliu Maniu n'a făcut decât să măriască dicționarul limbei cu-un verb: *a pertracta*. Desigur, că pentru această încetățenire de cuvânt d. Sextil Pușcariu nu-l va propune pe d. Iuliu Maniu membru al Academiei Române.

Proverbiala nehotărâre a d-lui Iuliu Maniu mi-l aduce înaintea pe Moșu Ion Irimia din Flămânzi. Murise tata în Mai, în ziua când în ograda surorii mele Elena cântau vestitele tarafuri dela Deleni. Eram în clasa patra primară. Un frate, în ploaia lacrimilor cari au curs trei zile, mi-a propus să vin pe toamnă la „Eși“ la nouă învățătură. Și după ce clopotele celor trei biserici și-au adunat sub rochiile de aramă vestirile morții, în casa de la „Coada Gârlei“ am rămas trei singuratici; mama, soră-mea și eu. Cu munca și cu școala

zilele se treceau exasperant de plictisitoare. Dar nopțile pentru noi erau rai de frumusețe, liniște, răcoare și mirezme cădelnițate de depărtări. În fața casei erau două răchiți bătrâne, scorburoase și între ele o laiță. Cum soarele își cobora talgerul de aramă spre sufrageria dealurilor, eu și cu mama ocupam aceleași locuri pe laiță. Când înserarea începea să pudreze zarea, din deal să coborâ cireada cu roș pot de oaste în marș neregulat și cu voaluri de colb în urmă. Admiram vitele sătule, cu „deșerturile“ pline și simțiam cea mai mare fericire când ghiceam a cui e vaca plăvană cu cornul rupt, gonitoare cu pete de rugină pe șolduri sau „chiroana“ cum spuneau gospodarii vacii de Tirol. Se întuneca și în țintirimul cerului dascăli serafici aprindeau sfeșnicele privegheii. În „Coada Gârlei“ orchestra broaștelor începea fermecătorul cântec rural al nopților de vară. Era atâta liniște, că roua s'auzia cum cade pe răchiți.

În amurgul rece al unui început de August stam lângă mama pe laiță, înțepat de acele răcorii, grămădit în mama, oploșit sub o margine de cațavică cu moale căldură. Luna nouă aruncase pe cer un sfert de farfurie stricată. Roua, prinsă de frig, strălucia pe tros-cot în pojghițe de diamant.

S'apropia ziua plecării la Iași. Vacanța agoniza. Tomnateci neliniști mi se urzeau în suflet. Gândul depărtării îmi atârna lacrimi pe gene.

Sâmbătă seara. Treceau căruțe încărcate de la câmp. Una din aceste căruțe, trasă la pas, încărcată cu pânșiță din bahnă, o opri mama. În fața lăiței și-a răchiților s'a oprit un fânaț întreg cu mirosoare și jilav. Moș Ion Irimia s'a apropiat cu „bună vremea“ pe căciulă. După ce mama îl întrebă despre rostul zilei, aduse vorba strângându-mi inima în clește:

— Am auzit Moș Ioane, că ti duci cu usturoi la Eși...

— Apui dă, coană Cafincă, îi ci auzit, că esti-o horbă, știi mata, oiu faci și eu ca ceala, este-un cântec, ca 'n povestea turcului...

— ...și te-ași ruga să-mi ieși și băetu, încercă să prindă mama nod la vorbă.

— Știi mata că la o adică, ș'oiu spune una, da să știi horba, aici vorghim, aici să rămâe, vorba chicioare să n'aibă, că dacă a ci una ca asta știi matale, pântecile ferăstră n'are, nici lupu flământ nici capra cu trii ezi...

— De asta, așa-i Moș Ioane, întrerupse mama ca și cum ar fi înțeles destrămarea de vorbe a moșneagului, — mi-i lua și băetu, că nu ț'a ci digiaba...

— Eu să-ți spun matale, doi oameni o horbă au, ca povestea ceea, băetu dă ca băetu, că dac'a ci ș'a ci, pi undi esă horba esă și sufletu, eu să-ți spun drept pi crucea mē, că esti o horbă:

*De osabă di bașca,
Iapa trage, mânza ba!*

— Eu i=oiu pregăti tăt și=i vini și lâ=i lua Moș=Ioane...

— Dacă=i pi=așa eu Țoiu spune una, mână pi mână să spală da amândouă pi obraz, una și cu una fac două, oiu faci și eu ca turcu, drumu=i drum și la o adică, eu Țoiu spuni matali, undi=0 mâncat lupu magaru mai tragi și la șapți ai, oiu faci și eu...

Dacă s'a înțeles, cum și când s'a înțeles mama cu Moșu Ion Irimia, nici azi nu=s lămurit. Dar de câteori desdepăn amintirile a=cestea și mă cobor cu sculul lor în frământările politice în care dragostea unui om m'a băgat, descopăr în partidul țărănesc, în cel național de eri, în cel imperecheat astăzi „național-țărănesc“ pe Moșu Ion Irimia de la Flămânzi, cu programul lui și mai ales cu... hotărârea lui.

Soroca.

D. IOV

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Modificări în legea administrativă

La ministerul de Interne s'a constituit o comisiune, căreia i s'a dat însărcinarea să studieze și să prezinte modificările necesare în legea pentru organizarea administrativă. După trei ani de experimentare, guvernul actual, continuând opera guvernului care a dăruit țării aceea prăjită „lege pentru unificarea administrativă”, s'a convins că aceasta nu mai corespunde și se cere modificată. Hotărârea aceasta confirmă o necesitate mai veche, pe care o formulase partidul poporului încă din primele zile ale punerii în aplicare a legii din 1925, ridicându-și împotriva arguția gălăgioasă și falsă a partidului liberal. În 1926, fiind ministru al Internelor d. Octavian Goga, modificarea actualei legi administrative formă unul din punctele principale de program ale guvernării partidului poporului, și dacă realizarea lui nu s'a putut face, aceasta se datorește în primul rând faptului, că problema cerea timp de studii serioase pentru a se da o lucrare completă în locul imperfectei și greșit conceputei legi a guvernului liberal din 1925.

S'ar zice, că hotărârea actualului guvern e un punct câștigat pentru cauza susținută de partidul poporului. Din nefericire nu e tocmai așa. După cât se pare, comisiunea de la ministerul de Interne are o misiune limitată: să prezinte micile modificări de amănunt, cari nu ating principiile călăuzitoare ale legii. Ori, nu aceasta este modificarea care se impune, și încercarea actualului guvern se condamnă de la început și de la sine. Desigur, că lacunele mărunte, cari jenează funcționarea normală a mecanismului administrativ, nu pot fi neglijate. Ele, însă, se subsumă modificării esențiale, întregii operații de prefacere, care se impune prin însăși rezultatele obținute după trei ani de aplicare a legii administrative în vigoare. Ce importanță are, spre

exemplu, faptul că se va preciza în câte zile trebuie ales primarul de către un consiliu desemnat prin votul alegătorilor? Ce modifică com-
plectarea acestei scăpări din vedere în principiile călăuzitoare ale legii,
dovedite cu prisosință potrivnice ideii noastre de stat? Nimic. Con-
siliile comunale își vor alege primarii în opt sau zece zile de la pro-
clamarea lor, dar consiliile comunale vor fi mereu aceleași, alese
precum știm și făcând în aproape jumătate de țară notă discordantă
ideii naționale.

Modificarea e nulă, ca și altele cari se prepară, și cari, cunoscând
mentalitatea guvernărilor liberale, vor avea misiunea să înlesnească
mici operații de partid pentru ramificațiile guvernului acum la putere.

Ceea ce se rămâne veșnic o necesitate vie este altceva decât a-
cea ce se prepară actualmente la ministerul de Interne. *Legea pen-
tru unificarea administrativă nu a unificat nimic. Din potrivă, apli-
carea ei destramă, de trei ani necutenit, forța noastră de afirmare
ca stat unitar național.* Și către întreprerea, către corectarea acestei
profunde erori, trebuie să tindă orice idee de modificare.

Zămisliță pripit, fără concursul necesar al tuturor factorilor de-
terminanți în alcătuirea nouilor tipare de viață ale țării întregite, legea
administrativă din 1925 ignorează cu desăvârșire prezența minorități-
lor în nouile provincii și reactivează un vechiu proces social în dauna
elementului românesc majoritar. Absența ideii naționale din această
lege nu s'a simțit decât foarte pușin în vechiul Regat, unde masa
românească dominează atât la sate cât și la orașe. Dar în nouile
provincii rezultatele au fost dezaastroase. Orașele cucerite în secole
de sistematică îndepărtare a elementului românesc s'au redeșteptat cu
vechile poște. Forța numerică, susținută de textul unei legi nesoco-
tite, a reinviat dușmăniile resemnate o clipă prin forța împrejurărilor.
Orașele nouilor provincii tind a redeveni cetăți de exclusivism anti-
românesc, state în stat, cu caracter pronunțat potrivit. Priviți com-
poziția consiliilor comunale transilvănene și examinați cu atenție acti-
vitatea acestora. În niciun oraș nu respiră ideea de stat național româ-
nesc. La Sighet, la Satu-Mare, la Carei, la Oradea, la Cluj, la
Tg.-Mureș, la Aiud, la Odorhei, la Sf.-Gheorghe, la Brașov, la
Mercurea Ciucului, la Sibiu, la Mediaș, la Deva, la Arad, la Ti-
mișoara, conducerea gospodăriilor comunale e în mâini minoritare, în
luptă necontenită cu statul. Nu e mult, decând la Brașov un consi-
lier sas proclama în uralele pline de sfidare ale minoritarilor, alcătui-
tori de majoritate comunală, că statul român e un stat poliglot, și că
fiecare națiune conlocuitoare are dreptul să se guverneze după vre-
rea ei.

Iată isprava, pe care a făcut-o legea pentru unificarea ad-
ministrativă din 1925. Ea atacă însăși ideea de stat și degradează
autoritatea conducerii naționale. Imperfecțiunea legii, care formează
norme seci fără să fină seama de realități, când nu dă loc la acte
de sfidare ca cel de la Brașov și altele de aiurea, duc la rușinoase
compromisuri ca cele petrecute recent la Arad. Demnitatea româ-
nească trebuie să abdice în fața unor necesități condamnabile și orice

abdicare întărește o falsă conștiință de superioritate a minorităților față de ideea națională românească.

Înțelegem, și am fost cei dintâi cari am susținut ideea unei loiale conlucrări cu minoritățile etnice cuprinse în granițele statului. Observațiile noastre făcute cu acest prilej nu tind să îndemne la o nesocotire a drepturilor cetățenești, de cari trebuie să se bucure în deplină libertate minoritarii. Din potrivă, credem că e o necesitate să nu se știrbească niciun drept. Dar, precum exces de nedreptate poate să ducă la tulburări păgubitoare, orice exces de îngăduință credem că este tot atât de condamnat. Legea administrativă suferă prin această latură, că în textul ei nu echilibrează îndeșul diferitele interese, cari fatal intră în compunerea întregului organism de stat.

Credința noastră este, că modificarea legii administrative în vigoare de aici trebuie să pornească pentru a se da țării o lege mulțumitoare pentru toată lumea. În cadrele ideii naționale, fără a exclude minoritățile de la deplina exercitare a drepturilor lor cetățenești, să se îngreudească orice tendință vrăjmașă ca și orice posibilitate de abuz. O lege administrativă bună trebuie să fie înainte de toate o lege a armoniei sociale și a bunei rânduiei publice, iar legea administrativă în vigoare e departe de așa ceva, și nici modificările ce se anunță nu ne-o vor da.

D. I. CUCU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

O grevă minieră pe Jiu la 1916

Pentru a judeca, prin comparație, caracterul mișcărilor muncitorești mai recente din valea Jiului, cred că nu va fi lipsit de interes a da o mică relațiune asupra marelui greve miniere, care a avut loc acolo în anul 1916. O fac cu atât mai vârtos, că fiind atunci în toiul războiului, nu știu să se fi publicat nimic asupra ei, și o fac în baza carnetului zilnic ce aveam la parohia Vulcan, unde funcționam pe vremea aceea.

Greva a pornit din nevoia de pâine.

Eram în al treilea an de războiu, nici armata, nici muncitorimea nu mai aveau ce mânca. Ceea ce se putea cumpăra costa enorm de mult. Societățile miniere, de altă parte, increzute în regimul impus de starea de războiu, se credeau la adăpost din partea oricăror mișcări muncitorești, și refuzau orice pretenții de ameliorare a salariilor.

Primul pas l'au făcut lucrătorii din Vulcan, cari au dat o cere la direcțiune pentru ameliorarea retribuțiunii. Dar, la 30 Maiu 1916 au primit răspuns negativ. Într'aceea, cei din Lupeni au făcut la 29—30 Maiu o mică grevă, obținând oarecari îmbunătățiri. La 31 Maiu au început greva cei din Vulcan, apoi cei din Aninoasa, Petroșeni și Petrilă. *Această grevă a durat peste o lună de zile, adică până la 3 Iulie, oferind o mulțime de amănunte foarte instructive.*

Firește, în primul rând s'a căutat aranjarea cu forța. Lucrătorii fiind militarizați, s'a publicat ordinul comandamentului, care spunea, că ei au să-și vadă de lucru și eventualele doleanțe să le expună în fața autorităților militare, cari vor lua măsurile de cuviință. Poporul nu se supune, ține adunări, cântă dealungul străzilor. Armata oprește grupările. La trei zile, afișe mari somează din nou pe lucrători să reiea lucrul, spunând că directorii minelor se sfătuesc asupra îmbunătățirilor de salariu. Nici un rezultat. În aceeași zi, după masă, oamenii sunt duși cu forța la lucru, dar nimeni nu se apucă de el. Spre seară, se afișează îmbunătățirile oferite de societatea minieră (afișe redactate ungurește și românește), dar aceste îmbunătățiri nu se primesc.

Două zile s'a mai încercat cu forța să fie duși oamenii la lucru, dar n'a reușit. În fine, în seara de 5 Iunie, un ofițer dela Consiliul de războiu a declarat oamenilor pe cuvântul său de onoare, că în timp de opt zile *toate cererile lor vor fi îndeplinite*, numai să reia lucrul. Oamenii au ascultat, greva s'a declarat terminată.

A fost, însă, numai prima fază.

Ca să se vadă în ce consta diferendul, vom arăta care au fost *îmbunătățirile* oferite de societățile miniere. Erau: 10% salar în plus, înmulțirea rațiunii de făină de pâna aci cu 50% de porumb, 3 kg. slănină pe lună, ghetе și alte încălzăminte cu preț de jumătate, iar din ce au avut până aci, nu li se va lua nimic.

Au trecut nu opt, ci *optsprezece* zile dela promisiunea făcută oamenilor, că li se vor împlini dorințele. În sfârșit la 24 Iunie s'a publicat prin afișe, următoarele: ministerul de Industrie și Comerț, din incidentul regretabil al grevei trecute, examinând situația muncitorimii din valea Jiului a aflat, că ceeace au oferit societățile de mine și ce ofer încă în plus: ajutor de familie în suma de cor. 4.70 lunar pentru fiecare membru care nu câștigă și el, sunt absolut suficiente și în consecință nu găsește motiv de a mai interveni în cauză.

În aceeaș zi *greva s'a declarat din nou*.

În ziua următoare — deși Duminecă — lucrătorii au fost adunați în piață, unde li-s'a comunicat că ori reiau lucrul ori se declară starea de asediu. Ceeace a și urmat Luni 26 Iunie. Placarde mari anunțau: „*orice încetare a lucrului se declară de răsccoală și se va pedepsi conform legii stării de asediu, cu moarte prin gloanțe*”. Capii mișcării muncitorești au fost deținuți și duși la Petroșani. În ziua următoare a avut loc judecata: doi dintre ei au fost achitați, *șapte au fost judecați la moarte*. Sentința s'a trimis, pentru confirmare, la forurile mai înalte.

În 28 și 29 Iunie noi măsuri „statariale” restrângeau circulația și dreptul de adunare pe stradă. În 29, după masă, s'a publicat oamenilor, că *dacă vor relua lucrul*, se suspendă executarea sentinței de moarte a celor 7 condamnați. În zadar.

În 30 Iunie placarde mari, galbene, vestesc ceeace se comunique oral în ziua precedentă. „Minierilor, în mâinile voastre e viața, viitorul vostru și al familiilor voastre”... După masă, dându-se iarăș alarmă și adunându-se oamenii la locul obișnuit, s'au publicat următoarele: 1. Se înființează reg. 1 minieri; 2. Fac parte din el actualul batalion de minieri și echipele de muncitori-gloțași; 3. Muncitorii militarizați de mai înainte vor lucra îmbrăcați în uniformă militară, ce li-și în haine civile, primind la braț o bandă tricoloră; 4. Orice reclamație se va prezinta autorităților militare; 5. Lucrătorii au voie să-și aleagă o delegație de zece membri, cari vor merge la Buda-Pesta, unde își vor prezinta doleanțele la minister, neinfluențați de oamenii societăților miniere.

Cu toate acestea, lucrătorii nu se arată dispuși să reia lucrul. În ziua următoare, de dimineață, abia câțiva merg la lucru, dar nu fac nicio ispravă. Azi ar fi să-i execute pe cei osândiți. Armata și

jandarmeria patrulează pe străzi, toată lumea e îngrijorată, nimeni nu știe ce va fi.

Pela amiazi, iarăși alarmă. Oamenii sunt luați cu forța și duși la lucru. Seara le-a dat acolo de mâncare: pâine și slănină. S'a lucrat 30% din ce se lucra altădată. În 2 Iulie, Duminecă, liniște. Dintre cei rebeli, vreo 100 sunt duși la închisoare. Armata se înmulțește.

Se ivește o combinație: fiindcă între aceia, cari arată o deosebită rezistență, sunt românii buciumani, naște bănuiala, că *întreaga mișcare ar fi alimentată din România.*

În 3 Iulie s'a prezentat la lucru 80% dintre muncitori. Un alt transport de greviști e dus la Petroșeni.

Greva se poate considera prin aceasta ca terminată.

În 6 Iulie s'au ridicat starea de asediu. Pedeapsa cu moartea a celor 7 osândiți a fost comutată în câte 7 ani temniță, celorlalți rebeli li s'a aplicat câte 6—10 zile închisoare. Unii au fost trimiși pe câmpul de luptă.

Peste zece zile armata a părăsit valea Jiului.

* * *

Din cele arătate, rezultă că greva din 1916 s'a declarat ca o chestie de pâine și s'a menținut, cu toate că erau zile de război din cele mai serioase; că autoritățile în drept s'au găsit pe un teren foarte real atunci, când paralel cu sufocarea mișcării au căutat și satisfacerea doleanțelor muncitorimii. În fine, observ, că intelectualii și țărani au rămas absolut *pasivi* în fața mișcărilor. În ce ne privește pe noi, preoții, după o temeinică chibzuială am hotărât să nu ne amestecăm în diferend, decât numai dacă am avea garanții serioase, că intervenției noastre i se dă importanța cuvenită. Direcțiunea minelor din Vulcan a avut ideea să recurgă la mediațiunea noastră, dar văzând punctul nostru de vedere, n'a mai insistat.

dr. N. BRĂNZEU
canonic

Minoritățile și Societatea Națiunilor

— In jurul congresului dela Geneva —

In timp ce reprezentanții marilor puteri iscăleau deunăzi la Paris, alături de d. Frank Kellogg, pactul prin care războiul e scos în afară de lege, la Geneva se întruneau delegații celui de-al patrulea congres al minorităților, pentru a ne preveni, că menținerea păcii nu va fi cu puțință câtă vreme revendicările lor nu vor fi integral satisfăcute.

Aparențele acestei demonstrații politice, la care au participat trimișii a douăsprezece țări însumând o populație de aproape 40 milioane locuitori, au fost cu adevărat impresionante. Dar aparențele, cum se știe, sunt adeseori înșelătoare. Cele douăsprezece naționalități (împrăștiate în șaptesprezece țări și însumând o populație de aproape 40 milioane de locuitori) nu s'au înfățișat în armura unei neștirbite solidarități, căci interesele lor nu se suprapun totdeauna, ba, de foarte multe ori, se contrazic.

In congresul din anul trecut, după cât ne aducem aminte, un viu conflict a izbucnit între delegații minorităților germane de pretutindeni și delegații polonezi și danezi din Germania. Ciocnirea a fost atât de serioasă, încât aceștia din urmă au părăsit sala congresului în semn de protestare. Anul acesta, minoritățile poloneze au avut, și ele, o mică și neplăcută surpriză. D. dr. D. Lewitzky, președintele partidului național ucrainean din Polonia a citit o declarație, precizând, că minoritatea ucraineană din Polonia nu se mulțumește cu năzuințe autonomiste în cadrul statului polon, ci pretinde, pur și simplu, să i se recunoască dreptul de a dispune liberă de soarta sa.

Iată, deci, care ar fi călcâiul vulnerabil al unei organizații inter-minoritare, menită să centralizeze toate plângerile și să ajute la realizarea tuturor revendicărilor.

Până la un puuct, minoritățile din diferitele țări s'ar putea ajuta între ele, căzând la învoială asupra unui *statut unic*, pe care să-l accepte deopotrivă guvernele respective. Mulțumită acestui acord, tratamentul minorităților ar fi acelaș pretutindeni. Maghiarul care a trecut sub stăpânirea sârbească s'ar bucura de aceleași libertăți naționale cași sârbul rămas în Ungaria. Germania, de hatărul minorităților germane din Polonia, ar acorda minorităților poloneze de pe teritoriul său un regim mai îngăduitor, știind că aceleași avantaje sunt câștigate și pentru germanii rămași dincolo de frontierele Reichului.

Sistemul n'ar fi aplicabil, bineînțeles, și n'ar produce roade, decât acolo unde există acest material de compensație, adică numai între statele, cari *reciproc*, au minorități de apărat. Inșă minoritățile nu îmbrățișează totdeauna tendința de conciliere cu patria lor cea nouă. (Pe acest tărâm s'ar putea găsi oricând un punct de intersecție al unor interese diferite). Prea de multeori, minoritățile au privirile lor îndreptate *dincolo* de granița țării pe al cărui teritoriu trăiesc, așteptând mânuirea lor dela patria cea veche, pe care au fost silite s'o părăsească. Războiul mondial a întocmit o altă hartă a lumii, a dărâmat hotarele nedrepte, fixând altele, cari, se înțelege, nu sunt nici ele perfecte. Ei bine, aceste noi hotare, nefiind acceptate decât prin constrângere de către cei cari se socotesc, la rândul lor, nedreptățiți, în gândul acestora nu s'a înstăpânit încă dorința unei conviețuiri liniștite cu populația majoritară, ci se frământă visul îndrăsneț al unei apropiate revanșe.

Așa fiind, cum o să se stabilească, de pildă, un raport de bună tovărășie între cehii din Austria și minoritatea germană din Cehoslovacia, când centrul de gravitație al intereselor lor sunt și rămân de-a dreptul *opuse*? În privința aceasta, cel de-al patrulea congres al minorităților dela Geneva ne-a făcut impresia unui veritabil Turn al Babilonului, din învălmășala căruia e de mirare că au reușit să iasă cele două rezoluții, mulțumită cărora desbaterile s'au închis într'o atmosferă de relativă înțelegere. (De-altfel, despre cele două rezoluții vom mai vorbi). Lucrările congresului au fost prezidate de d. *Iosif Wilfan*, deputat sloven în Parlamentul italian, iar vicepreședinți au fost aleși d-nii *Geza de Szullo*, deputat maghiar în Parlamentul cehoslovac, *Leon Motzkin*, delegat al minorităților evreiești din lumea întreagă, profesor *Kurtchinsky*, deputat rus în Parlamentul estonian, dr. *D. Lewitzky*, președintele grupului ucrainean din Parlamentul polon, și *Maspons I. Anglasesl*, membru al delegației catalane. Dintre ceilalți participanți la congres însemnăm numele variate ale d-lor dr. *Petek*, sloven din Austria, *Strnad*, ceh din Austria, *Iacob Robinson*, evreu din Lituania, *Margulies*, evreu din Cehoslovacia, *Hasselblatt*, german din Estonia, etc. etc., alcătuiind un cadru destul de complicat, în defilarea căruia aproape fiecare naționalitate avea de apărat două teze deodată. Astfel, până după închiderea congresului nu s'a putut rezolva neînțelegerea dintre reprezentanții minorităților germane și delegații slovenilor din Austria, cei

dintâi refuzând să le recunoască celor din urmă drepturile pe cari le revendică...¹⁾

* * *

Această diversitate de interese minoritare trebuia să găsească, totuși, o temă comună, asupra căreia delegații celor douăsprezece naționalități să se pună de acord. Sorții au căzut asupra Societății Națiunilor, împotriva căreia s'au îndreptat cu sete toate săgețile. Toți așteptăm dela Societatea Națiunilor mai mult decât e în stare să ofere. Minoritățile n'au făcut excepție dela această atitudine generală. Dimpotrivă, și-au proclamat în auzul tuturor adâncă lor desamăgire, în termeni foarte categorici. Congresul, constatând, între altele, că „Societatea Națiunilor, după opt ani de existență, n'a izbutit să reglementeze procedura sa față de revendicările minorităților, nici să-și indeplinească angajamentele față de ele”, a ajuns să declare că „metodele adoptate de Societatea Națiunilor n'au dat nicio soluție în favoarea problemei minorităților”, și prin urmare, că „încrederea în Societatea Națiunilor e greu zdruncinată, în ce privește garanția pe care ar trebui s'o dea drepturilor minoritare”.

Pricinile acestor nemulțumiri nu sunt anevoie de descifrat. Societatea Națiunilor, căreia prea de multe ori i se cer însușirile unui leac universal pentru toate durerile, a fost asaltată în mai multe rânduri de plângeri din partea minorităților, fără ca ea să fie în măsură să le satisfacă. Nu numai atât. Societatea Națiunilor și-a îngăduit să atragă atenția părților reclamante, că în afară de pretențiile, — uneori justificate, alteori discutabile, — ale minorităților, trebuie să se țină seamă și de datoriile acestora față de statul, pe al cărui teritoriu locuiesc. Populația majoritară are de apărut și ea drepturi cel puțin tot atât de sacre ca acele ale fragmentelor de naționalități, înglobate în cuprinsul hotarelor ei. Aceasta însemnează, că nicio legiuire în problema minorităților nu va putea vreo dată să consacre privilegii, ci va avea să fixeze concesiunile, pe cari statul însuși e în situația de a le face, fără pericol pentru propria sa existență, pe diferite tărâmuri ale vieții politice și culturale, ca să garanteze fiecărui popor minoritar respectul patrimoniului său național: limba, credința religioasă, cultura, superstițiile... Nicium stat nu se va împăca, însă, cu ideia, ca minoritățile să se bucure de o totală emancipare, refugiindu-se într'un organism separat, fără nicio legătură cu năzuințele colectivității.

Iată pentru ce numeroase petiții ale minorităților la Societatea Națiunilor au produs suspiciuni îndreptățite în sânul națiunilor majoritare, iar Societatea Națiunilor s'a văzut la rândul ei, într'o vizibilă încurcătură, mai ales, că în repetite rânduri lamentările ce i se adreseau erau întemeiate pe informații mincinoase și pe date false. Societatea Națiunilor, cu tot titlul amăgitor pe care-l poartă, rămâne o

¹⁾ Din partea minorităților din România au luat cuvântul d-nii dr. Brandsch, sas, d-nii Balogh și Csaky, maghiari, Krakalia, rutean din Bucovina și Toșef, bulgar din Dobrogea.

asociație de *state*, nu de *popoare*. În niciun caz, nu e un for judecătoresc, înaintea căruia să apeleze diferiți cetățeni, cari se cred nedreptățiți în țara lor. În această privință, grija ei se concentrează asupra unui singur obiectiv: respectarea tratatelor internaționale. Evident, că dacă tratamentul minorităților ar face într-o zi obiectul unui act internațional, acceptat de toate guvernele reprezentate la Societatea Națiunilor, i s'ar putea pretinde acesteia să invoace angajamentul unei semnături. A i se cere un perpetuu amestec în afacerile interne ale diferitelor țări, e tot una cu un îndemn la sinucidere. În momentul când și-ar propune acest scop, Societatea Națiunilor ar aluneca pe o pantă primejdioasă. Autoritatea ei, care pare să fie contestată acum de minorități, s'ar lovi de boicotul națiunilor majoritare, ceea ce ar echivala cu o lichidare fără formalități. Prestigiul Societății Națiunilor se bazează tocmai pe aceste mici porțiuni de suveranitate națională, pe cari fiecare stat le jertfește de bunăvoie pentru a asigura liniștea și pacea lumii. Acest sacrificiu n'are valoare decât dacă e *consimțit*, iar nu *impus*.

Nu sunt prudente, deci, amenințările minorităților, cari își inchipuiesc, că dețin, ele singure, secretul păcii europene. Ele nu vor să observe, că, în definitiv, se amenință reciproc. La cea dintâi lovitură de tun, fiecare își va rândui nădejdiile pe alt front, și nu ne închipuim cum ar mai fi posibil, atunci, un congres al minorităților. Lipsa de solidaritate de astăzi s'ar transforma într-o ostilitate declarată. Și nu credem, că d. Margulies, reprezentantul evreilor din Cehoslovacia, se va duce să se bată cândva pe frontul polon, de dragul revendicărilor ukrainene!...

BCU Cluj / Central * University Library Cluj

În congresul dela Geneva, minoritățile din România s'au înfățișat cu o declarație, care merită întreaga noastră luare aminte. Vom spune, dela început, că n'avem de ridicat nicio protestare împotriva conținutului ei. Cel mult, vom adăuga câte ceva.

Declarația minorităților din România are următorul cuprins:

1. „Grupurile, naționale din România-Mare, apreciind evenimentele istorice și urmând tendințele manifestate la congres în comun cu minoritățile naționale din alte state, sunt și în viitor dispuse și decise, sub rezerva conservării originalității lor culturale naționale, a colabora în pace și prietenie cu poporul român la dezvoltarea și prosperitatea statului român.

2. Dat fiind că grupurile naționale în România-Mare au interese culturale comune, ele au dorința comună de a dezvolta un contact mai strâns, iar reprezentanții lor, prezenți la Geneva, vor lua inițiativa de a propune organizațiilor minorităților reprezentate, de a crea un centru comun al activității lor, pentru chestiunile lor culturale naționale.

3. Este de dorit, ca odată cu proiectul de lege anunțat în Parlament de președintele Consiliului pentru toamnă, cu privire la statutul minorităților naționale, reprezentanții minorităților naționale să ia contact între ei, spre a obține o regulare a chestiunii, atât de importantă nu numai pentru grupurile minoritare, dar pentru însăși prosperitatea statului.

Minoritățile sunt de părerea, că atunci când guvernul va supune acest proiect de lege, să ia contact cu reprezentanții diferitelor grupări minoritare, pentru a cunoaște dorințele tuturor grupărilor naționale“.

Presupând această declarație sinceră, putem să discutăm puțin cu autorii ei. Minoritățile din România urmăresc conservarea originalității lor culturale naționale. Dinspre partea aceasta pot să fie liniștite. România nu face față de minorități o politică de *desnaționalizare*. Cel mult, dacă cere, în anumite cazuri și pentru anumite categorii de cetățeni, cunoașterea limbii române, — care, oricum, e limba statului, — pe lângă limba maternă, pe care liber e s'o cultive fiecare naționalitate minoritară. Nu se poate cita în România nicio dispoziție, nicio lege, niciun regulament, niciun act de guvernământ, care să constituie o primejdie pentru originalitatea culturii naționale a vreunei minorități.

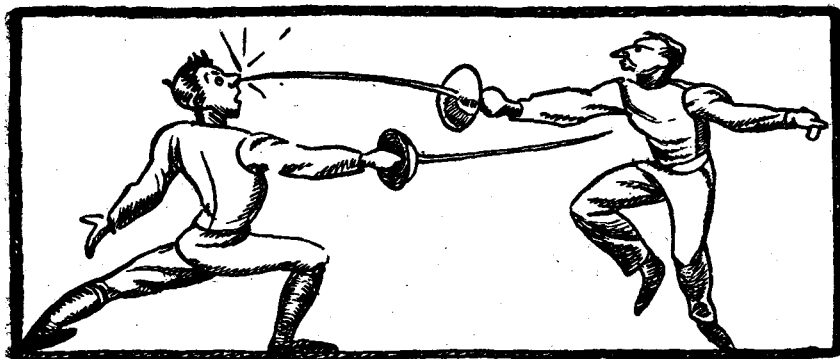
În schimb, dovezile de prietenie și colaborare la prosperitatea statului român n'au prea prisosit din partea minorităților. Iar după modesta noastră părere, *întreținerea spiritului de revanșe* în mijlocul populației minoritare e tot atât de agresivă cași o acțiune de *asimilare silită* din partea națiunii majoritare.

De-asemeni, nu vedem ce rezultate apreciable ar da proiectul centru comun al minorităților europene, chiar dacă s'ar mărgini la cercetarea chestiunilor de cultură națională. Cu greu ne putem închipui că o Societate a Minorităților Naționale ar putea să realizeze pe acest teren mai mult decât criticata Societate a Națiunilor. Motivul insuccesului va fi același. Înainte de a căuta sprijin *în afară*, minoritățile ar trebui să încerce o *aclimatizare* a lor pe pământul țării unde se găsesc. Acest pas *nu* l'au făcut până acum, deși de-aci începe deslegarea adevărată a problemei.

Minoritățile din România ne lasă să înțelegem, că recunosc această necesitate. El se pregătesc să ia o poziție clară față de proiectul de lege al minorităților, pe care-l anunță guvernul actual. Dar sfățuirea între ele nu e suficientă. Ar fi de dorit, ca fiecare grupare minoritară să-și precizeze un punct de vedere al ei, hotărât să-și alcătuiască un program statòrnic al exigențelor ei naționale. Se va desluși atunci, în văzul tuturor, *ce și cât* se poate realiza din aceste revendicări.

Iată un punct de plecare, pentru cei cari vor, într'adevăr, să ajungă la o înțelegere. Ceilalți se vor agita mai departe — în gol. Pe aceștia nu-i va putea mulțumi nici Societatea Națiunilor, nici congresele minoritare, fiindcă, după vorba bătrânului nostru cronicar: „nu sunt vremile subt cârma omului, ci bietul om subt vremi...”

ALEXANDRU HODOȘ

GAZETA RIMATĂ

Patologie - politică

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*D-l Iuliu Maniu suferă
de morbus austriacus*

Octavian Goga

*Li vezi pe oameni grași, frumoși
Și crezi că-s foarte sănătoși,
Aceasta e o vorbă goală
Toți suferim de câte o boală.
Uitați-vă, ce lamentabil
Trăiește-orice contribuabil:
Sărmana-i pungă belalie
Cum suferă de anemie!*

*Partidul nostru național
De zece ani stă la spital,
Li fu, se vede, dat să zacă
De-o boală grea, austriacă.
Câți medici buni n'a consultat,
Și câte doctorii n'a luat,
In prelungita lui zăcere
Să prindă-o leacă de putere!*

Dar nici guvernul lăudăros
Nu-i tocmai-tocmai sănătos,
Și n'are-o boală efemeră,
Ci febră rea, petroliferă...
Chirurgii l'au cătat în gât,
Diverse sonde i-au vârât,
Zadarnic, însă, îl îndoapă,
Guvernu-i c'un picior în groapă!

Vreo douăzeci de specialiști,
Ingândurați și pesimiști,
Dau explicația tardivă:
Paralizie progresivă!
Cel mai cu grije dintre ei
E unul doctorul Știrbey,
El stă de-oparte și observă,
Nu intervine, — se conservă!

Dar academicul consult,
Știu bine, n'o s'ajute mult,
Și nu se va goli spitalul,
Până nu vine Generalul.
El are taina unui leac,
— Rețetă drastică, nu fleac! —
Căci trebuie o mână tare
Pentru pilule amare...

IANCU PURGATIV
— bărbier și sub-chirurg —

I N S E M N Ă R I

Averea statului. — E de necrezut în câte aspecte se infățișează zgomotoasa afacere a fraudelor petrolifere dela Dâmbovița. Vasta escrocherie operată pe terenurile statului are, mai întâi, o latură juridică. Singura, pe care ar trebui s'o înregistrăm în împrejurări normale. Ziarele din Capitală, cărora nu le scapă nimic din ceea ce se întâmplă sau nu se întâmplă în domeniul vieții publice, pomenesc însă și despre oarecari dedesubturi politice. Arestarea celor doi deputați liberali a provocat, zice-se, o adevărată dihonie în mijlocul taberei guvernamentale. Consecințele acestei învrăjbirii surde nu se pot încă măsura. Deocamdată, ziarul *Universul* al d-lui Stelian Popescu, ministrul Justiției, a început publicarea unor documente neplăcute privitoare la felul cum d. Istrati Micescu, vice-președinte al Camerei, obișnuiește să-și incaseze onorariile sale de avocat.

Vom vedea cum se va sfârși această luptă. Va învinge d. Stelian Popescu, care urmărește pedepsirea tuturor autorilor fraudelor dela Dâmbovița, — inclusiv cei doi deputați liberali arestați, — sau va ieși deasupra spiritul de solidaritate guvernamentală, aruncându-se binefăcătoarea mușamă peste procesul care abia a început?... În cazul acesta, șapul ispășitor ar rămânea tot statul, bunul animal domestic, a cărui grijă n'o poartă nimeni. Din amănuntele, pe care le cunoaștem până acum în legătură cu afacerea fraudelor dela Dâmbovița, ne-am convins cât de insuficient a fost apărută biata avere a țării, și ne-am îngrozit gândindu-ne, că același lucru s'a petrecut în sute și mii de cazuri, că bande organizate pentru jaf au dat iama în toate bunurile publice, și că a fost nevoie de o întâmplare pentruca una din nenumăratele potlogării să iasă la iveală.

Vinovați sunt, firește, și hoții. Dar nu sunt lipsiți de răspundere acei, cari ar fi fost datori să ne ferească de ei!

Abia acum, după ce a izbucnit scandalul pe cele câteva parcele de teren petrolifer furat dela stat, — un capitol izolat dintr'o poveste, care trebuie să fie mai lungă, — abia acum aflăm, că statul nu are un cadastru al bunurilor sale, că statul e cel mai neprețut apărător al drepturilor sale, și că deposedarea statului de o parte din averea sa e operația cea mai lesnicioasă din câte e în stare să pună la cale un escroc, cu mai multă sau mai puțină trecere politică. Advocații ministerelor, înalții funcționari publici, biroul Camerii, câteodată, în inocentă necunoaștință de cauză, chiar membrii guvernului, toți cu puteri unite își dau binevoitorul concurs, ca statul să fie elegant jăcmănit, cu respectarea tuturor formelor. Advocații ministerului, în loc să adune dovezile delictului, înțind păgubașilor puntea de aur a tranzacției; înalții funcționari publici eliberează certificate, mărturisind că dreptatea e de partea bandiților; biroul Camerii strecoară cu gentilețe în ordinea de zi proiectul de lege, prin care înșelătoria e sancționată în ședință de noapte; iar membrii guvernului, distrați, încredzători sau mioți, iscălesc actul de confirmare a poslogăriei, ca pe o carte poștală ilustrată. Sunt miniștri, cari habar n'au ce se petrece la departamentul lor. Căci, pe noi nu ne cărmuiește nici democrația, nici dictatura, ci *referatul!*

Să nădăjduim, că descoperirea fraudelor petrolifere dela Dâmbovița e începutul unei desmeticiri. O prefacere totală se impune în birocrația românească. Slujbașii statului să slujească, în primul rând, statul! Formula pare foarte simplă. Cu toate acestea, va fi nevoie de o lungă efortare pentru a ajunge să fie respectată această banală axiomă a mecanismului administrativ!

O lovitură contestată. — Fruntașul național-tărănist d. Virgil Madgearu s'a întors zilele trecute din străinătate. Mărturisim foarte sincer, că eră să trecem cu destulă indiferență peste această banală noutate, pe care presa din strada Sărindar a anunțat-o cu litere mari, la rând cu iscălirea pactului Kellogg și cu prinderea banditului Bălan. Socoteam, că d. Virgil Madgearu s'a plimbat puțin prin meleagurile apusene ale Europei, bând apă de Sprudel la Karlovy Vary, prăjindu-se la soare pe plaja dela Lido sau plimbându-se în limuzină pe avenue des Champs-Élysées, ca să mai uite puțin mizeriile existenței șale de ministeriabil național și tribun țărănist. O asemenea escapadă nu merita să fie trecută la răbojul nostru săptămănal.

Iată, însă, că lucrurile se complică puțin. O vie polemică a izbucnit între gazetele liberale și cele național-tărăniste cu privire la îndeletnicirile de vacanță ale d. lui Virgil Madgearu. Gazetele liberale susțin morțiș, că d. Virgil Madgearu s'a dus la Berlin să saboteze tratativele pentru împrumut, cari au fost din pricina aceasta întrerupte, făcându-se vinovat de propagandă împotriva intereselor țării. Gazetele național-tărăniste, la rândul lor, protestează de peste drum împotriva acestei calomnii, arătând că d. Virgil Madgearu n'a făcut altceva decât să informeze pe capitaliștii germani despre situația internă din România, serviciu pe care l'ar fi putut îndeplini tot atât de bine un reporter dela *Adevărul* sau dela *Lupta*...

Suntem nevoiți, în această unică împrejurare, să luăm apărarea d. lui Virgil Madgearu. Nu fiindcă l'am crede incapabil de fapta ce i se impută. Nu. Am răsfoit și noi, acum câteva luni, o broșură scrisă de d. sa în franțuzește, în care România era înfățișată în culori atât de întunecate, încât numai un bancher nebun ar fi putut, în același timp, să creadă cele scrise acolo, și să sub-

scrie la împrumutul românesc. În privința aceasta, deci, nicio surpriză. Broșura cu pricina a avut, desigur, și o ediție în nemțește, iar d. Virgil Madgearu a susținut-o cu bine conșcunțându-și debit verbal în toate conversațiile sale financiare de peste hotar... Ni se pare, însă, că se exagerază oarecum însemnătatea și consecințele acestor tentative de a pune bețe în roate guvernului liberal în străinătate. Opinia publică apuseană a fost adeseori îndusă în eroare cu privire la stările interne din România. Dar banchierii și capitaliștii sunt mai bine informați decât credem de obicei, despre greutățile economice și despre frământările politice dela noi. Să nu vă închipuiți, prin urmare, că ei nu știu ce fel de politică face d. Virgil Madgearu și ce fel de capacitate economică reprezintă!.. Dacă n'ar avea altă sursă de informații, ar trebui să fim, într'adevăr, îngrijorați. Dar așa?

Dar așa, cum se poate vorbi despre o „lovitură a Madgearului“, câtă vreme, mulțumită Domnului (dar nu și d-lui Vințilă Brățianu), leul românesc n'a murit încă? Nu l'a ucis politica economică a partidului liberal; o să-l răpună o biată broșură național-țărănistă? Zia-rele guvernamentale sunt prea mo-deste...

„Morbus austriacus“. — Articolul d-lui Octavian Goga, publicat într'un număr recent al *Țării Noastre*, cu gândul de a zugrăvi obiectiv interesantul triptic: Radici-Hlinka-Maniu, n'a fost tocmai bine priceput în redacția unor gazete din București. Neînțelegătorii comentatori, amestecând în adnotările lor note deplasate de politică internă, s'au erijat în apărători din oficiu ai d-lui Iuliu Maniu, invocând ca argument salvator lupta pe care partidul național-țărănist o duce împotriva guvernului actual... Cu aceste certificate, fostul președinte al Consiliului dirigent se va

infățișa înaintea posterității. Nu-l învidiem!

Trebuie să constatăm, că unii spectatori din afară văd mai just împrejurările din România. În ultimul număr al excelentei reviste *l'Europe Centrale*, care se tipărește la Praga în limba franceză. d. André Tibal publică un studiu mai lung asupra „Consolidării Europei centrale“. Autorul se ocupă, firește, și de frământările vieții noastre politice, încercând să caracterizeze acțiunea partidului d-lui Iuliu Maniu. Iată ce observații face publicistul francez: — „Opoziția e aceeaș ca și între sârbi și croați. În Parlamentul din București, un partizan al d-lui Iuliu Maniu a exprimat într'o zi adâncă nemulțumire a ardelenilor, imputând guvernului liberal că *balcanizează* provinciile unite, și că introduce în Ardeal procedee de guvernare și de administrare, cari sunt caracteristice Europei sud-orientale. Voiața ardelenilor e, dimpotrivă, să *occidentalizeze* România nouă...“

Mărturia ni se pare prețioasă. Tocmai acest dispreț pentru *balcanicii* dela București (care nu se manifestă numai față de partidul liberal), și tocmai această pretenție de a *occidentaliza* România-nouă cu moștenirea stăpânirii habsburgice, sunt simptomele sigure ale boalei provocate de *antipaticul morbus austriacus!* D. Octavian Goga a pus diagnosticul fără nicio răutate, — cu părere de rău chiar. Căci ignorarea răului, sau, lucru și mai puțin recomandabil, cocoloșirea lui, nu-i de niciun folos, nici pentru pacient, nici pentru cei din jurul său...

Costa-Foru și Tolstoi. — Comisarii poporului dela Moscova se pregătesc să celebreze, după rețeta lor, aniversarea celor o sută de ani dela nașterea lui Leon Tolstoi. Nu ne mai întrebăm, ce ar zice pustnicul dela Iasnaia-Poliana, dacă, fiind încă în viață, ar vedea a-

propiindu-se de sihăstria lui senină mâinile pătațe de sânge ale șefilor bolșevici, hotărâți să-l sărbătorească? Această tristă mascardă ni se pare, pur și simplu, o impietate. E atâta distanță între concepția morală pe care o profesase genialul *mujic* al literaturii rusești și intoleranța hoardelor comuniste, încât tot programul comemorării nu se putea să nu se preschimbe într-o sinistră bătaie de joc.

Voți o dovadă? Iată-o. Guvernul Sovietelor a întocmit o listă de scriitori din toată lumea, pe cari i-a invitat să vină în Rusia, pentru a lua parte la festivitățile centenarului. Ei bine, știți cine a fost poftit din România? Știți cine? Di C. Costa-Foru... Numai dumnealui și nimeni altul. Zadarnic veți căuta, acum, o legătură cât de vagă, cât de depărtată, între monumentală operă a lui Tolstoi și figura rubicondă, împodobită cu lavalieră, a mediocrului colaborator dela *Adevărul*. Di C. Costa-Foru nu e nici filosof, nici poet, nici romancier, nici novelist, nici critic. E un modest diletant al așa zisei noastre prese democratice, pe care o bombardează din când în când cu articole nesărate... Cum a ajuns acest d. C. Costa-Foru să reprezinte literatura românească la groapa unui mare scriitor? O explicație există și vom da-o.

E adevărat, că d. C. Costa-Foru n'a tipărit niciodată o carte și n'a fecundat niciodată o idee. Dar d. C. Costa-Foru, din snobism, din convingere sau din interes (ne e absolut indiferent), s'a transformat într'un apărător din oficiu al tuturor agențiilor comuniste judecate în fața instanțelor românești pentru complot împotriva țării; într'un prieten declarat al tuturor spionilor de peste Nistru; într'un colaborator asiduu al tuturor propagandiștilor însărcinați cu ponegrirea României în străinătate. În această calitate a sa, d. C. Costa-Foru s'a înscris mai demult ca membru al sucursalei

bolșevice, care funcționează la Paris subț firma „Liga Drepturilor Omului”. Astăzi a fost chemat, mulțumită acestor lorași iusurși...literare, să stea de vorbă la Iasnaia-Poliana cu duhul lui Tolstoi.

Bietul Tolstoi... Ai naibii bolșevicii!

Tragedie și music-hall. — Rușii sunt, dealfel, un popor plin de surprize. Ei au reușit să altoiască pe același trunchi suflătesc misticismul și crima, cruzimea și mila, comunismul și despotismul. Nu e de mirare, că refugiații regimului țarist și-au mutat tragedia existenței lor prin casele de mode și prin localurile de noapte.

Vă aduceți aminte deuciderea lui Rasputin, călugărul nespălat și misterios, prietenul nedespărțit al celor din urmă Romanovi, care ajunsese să simbolizeze în ochii câtorva patrioți ruși pricina de căpetenie a desorganizării imperiului... Unul dintre omorătorii lui, (am putea, oare, să-i numim *asasini*?) principele Felix Iusupof, — care a fost de față la acele grozave clipe ale agoniei lui Rasputin, care i-a oferit zâmbind prăjiturile otrăvite, care a tras cu revolverul asupra monstrului mai puternic decât otrava, — principele Felix Iusupof e coproprietarul unei elegante case de mode feminine la Paris... Tânăr, frumos, de viță nobilă, surâde cu grație clientelor, împodobit cu aureola dramei trăite, și, poate cu același surâs din noaptea crimei, potrivește acum cufa unei mătașe ușoare pe umărul aproape gol...

Dimpreună cu prospectele întreprinderii, și pentru același scop al reclamei, principele Felix Iusupof a tipărit o carte, care trebuia să atragă atenția asupra persoanei lui istorice, și pe care a intitulat-o simplu: „*Cum am ucis pe Rasputin*”.

Iată, însă, că într-o bună zi își face apariția pe ecranul publicității un personaj nou: fiica lui Rasputin! Călugărul sclerată, cu toate păcatele ce i se

atribuiau, avea un apărător din oficiu al memoriei sale. Iar fiica lui Rasputin, d-na Maria Solovief, și-a luat rolul în serios. Ca să distrugă legenda urzită în jurul tatălui ei, d-na Maria Solovief a întrebuițat toate armele publicității. A acordat interviuri gazetarilor, și-a pus fotografia prin reviste, a scris articole, și, mirosind perspectiva unui proces senzațional, care s'o transforme într'o eroină de cinematograf, fiica lui Rasputin a dat în judecată pe principele Felix Iusupof, întemeiându-se chiar pe cartea, pe care acesta o scrisese. Dintr'or dată, d-na Maria Solovief, pe care nimeni n'o băgase în seamă până atunci, deveni celebră. Un sentiment de pietate filială o făcuse, desigur, să iasă la lumină. Cine știe, ne ziceam, poate că datorită acestei devotate intervenții postume, vom afla lucruri nebanuite: vom aștia la reabilitarea odiosului șarlatan religios... Ce femeie cum se cade d-na Maria Solovief!

Decepția a venit repede. Despre procesul împotriva principelui Felix Iusupof nu se mai aude. În schimb, fiica lui Rasputin, izbutind să cucerească curiozitatea publicului, s'a făcut dansatoare. Un impresar întreprinzător, care a avut ideea să speculeze proaspăta celebritate a d-nei Maria Solovief anunță: — „Fiica lui Rasputin va debuta în curând la Berlin, de unde va trece pe scena unui music-hall parizian. Maria Solovief va prezenta dansuri caracteristice rusești în costume naționale...”

Un act din tragedia dela curtea imperială rusească descinde la music-hall. Fiica lui Rasputin dansează căzăceasca pe mormântul tatălui ei. Pietatea filială a slujit ca mijloc de reclamă pentru un număr de atracție. Strașnici sunt rușii aștia, domnule!

Nedumerire. — Nu se putea ca presa noastră independentă, democrată și umanitaristă să nu se înduioșeze puțin

de soarta banditului Bălan, prins acum câteva zile în munții Făgărașului; unde se pregătea să săvârșească o nouă crimă.

Dimineața, care pare să fie mai slabă de inger decât celelalte gazete-surori, dupăce strecoară însinuarea, că fiorosul asasin a fost împușcat „fără nevoie”, se miră, că „medicii își dau toată silința să scape viața banditului”. Foarte tare în logică, oficiosul d-lui Kalman Blumenfeld își închipuie că se găsește în fața unei contraziceri și nu se pricepe cum s'o rezolve!

Cu toate acestea, lucrul e foarte simplu. Banditul Bălan a trebuit să fie împușcat în momentul când a fost prins, fiindcă alminteri... trăgea el. Iar medicii nu-l lasă acum să moară ca un câine, fiindcă în nicio țară din lume, chiar acolo unde există pedeapsa cu moartea, execuțiile nu se fac... la spital. Ne aducem aminte de următoarea știre, apărută mai demult într'un ziar american: — „Celebrul criminal Jack Jonsohn, care a fost în ultimele zile grav bolnav de dublă pneumonie, grație îngrijirilor medicale primite e astăzi în afară de orice pericol, astfel că astăzi se va putea sui pe scaunul electric, pentru a fi executat la ora fixată”.

Aceeaș poveste și cu banditul nostru național Bălan. Se cuvine să fie scăpat dela moarte, fiindcă, probabil, va avea de ispășit o osândă la muncă silnică pe viață. Ai înțeles, amice Blumenfeld?

„Măine”. — Primim la redacție o elegantă plachetă, tipărită la Craiova și cuprinzând ultimile poezii ale d-lui Aron Cotruș. Versurile, uneori sonore și curgătoare, împodobite cu imagini îndrăznețe, altele cam greoaie, târând după ele un lanț de rime căutate, vor să aibă o accentuată tendință socială, semănând de multeori cu un manifest electoral de opoziție. Talentul poetului merită, însă, o analiză mai amănunțită, pe care, dacă vom avea răgaz, o vom face.